

**mitmekesisuse
kuu**

INIMÕIGUSTE
KESKUS

Kultuurisoovitused mitmekesisuse teemal 2026

Mitmekesisuse kuul mais tähistame taas inimestes peituvaid erinevusi, otsime ühisosa ning räägime võrdse kohtlemise olulisusest tööl, koolis, noorsootöös ja ühiskonnas laiemalt. Sarnaselt varasematele aastatele, panime koos mitmekesisuse võrgustiku ja Eesti Inimõiguste Keskuse sõpradega kokku mitmekesisuse kuu raamatusoovitused. Kuulasime aga teie ettepanekut koguda ja jagada sel aastal ka laiemalt kultuurisoovitusi. Aitäh kõigile, kes meile oma soovitused saatsid. Teid oli nii palju!

Allpool on meieni jõudnud soovitused, mida vaadata Eesti teatrites ja näitusesaalides, samuti leiab ülevaate taskuhäälingutest, mille sisu haakub mitmekesisuse ja inimõiguste teemadega ning lõpetuseks välismaised filmi- ja sarjasoovitused. Loodame, et leiate nende seast mõnusat kuulamist ja vaatamist nii mais kui aasta ringi. Ilusat mitmekesisuse kuud!

TEATER

Draamateatri lavastus „Prima Facie”

Me kuuleme vägistamisjuhtumitest harva, kuna ohvrile on sellest teada andmise teekond laastav ja õiglase karistuseni jõudmine keeruline. Kriminaalajade advokaat Tessa jagab laval oma lugu. Ohvrina avaneb talle teine pilt, kui ise advokaadina väärkäitujaid kaitstes. Lavastaja Ott Raidmets.

Rakvere Teatri lavastus „Elevantmees”

Kuidas me kohtleme endast erinevaid? Kriitikud on öelnud, et lavastus sunnib erivajadusteta vaatajat endale tunnistama, kui harva ja pinnapealselt ta teistsuguste argivajadustega inimestele mõtleb ning nendega oma valikutes arvestab. Lavastaja Taago Tubin.

VAT Teatri lavastus „Käte ja jalgadega inimene”

„Käte ja jalgadega inimene” on dokumentaallavastus liikumispuudega inimestest. Eestis on raske ja sügava puudega inimesi ligi 60 000. VAT Teatri lavastuses saab sõna kaheksa liikumispuudega inimest, et jagada oma lugu. Lavastaja Andra Teede.

VAT Teatri lavastus „Lühis”

Lugu räägib lapsevanematest, kelle ühel lapsel diagnoositakse autism. See seab vanemad olukorda, kus ilmnevad nende erinevad suhtumised, kohanemiskeskused ning suutlikkus ja suutmatus aktsepteerida, et nende laps ei ole „tavaline”. Lavastaja Noa Lazar-Keinan.

Noorsooteatri lavastus „Nõusolek”

Kaitsetuse ja hoolimatuse tagajärjed võivad viia noored ebavõrdsesse suhtesse. Lavastus on kui peegel täiskasvanutele, kes vaikimisi aktsepteerivad seksuaalset ahistamist kui väärnähtuse jätkumist. Põhineb Vanessa Springora autobiograafial. Lavastaja Mari-Liis Lill.

Ugala Teatri lavastus „UUS: Elamise hind”

Lugu erinevate taustadega puudega inimestest ja nende hooldajatest. Lavastaja on öelnud, et selle loo tegelased on kui katkised anumad, haiget saamiste kiuste püüavad nad hoida endas elujõudu. Ja ainult koos suudavad nad oma praod, mõrad ja augud kinni katta. Lavastaja Johan Elm.

Draamateatri lavastus „Ühe naise võitlused ja metamorfoosid”

Lugu vaesusest, seksuaalväheusest, unistustest ja parema elu igatsusest. Samuti keerulistest peresuhetest ja kiusamisest, mis tõukub väheuse või tõrjutud sotsiaalsesse klassi kuulumisest. Lavastaja Oliver Reimann.

Von Krahli Teatri lavastus „Öömaeg”

Lavastus koorib pärimuse lahti kuni inimkonna alguseni, avades rahvaste sünni, kultuuride rände ja nende võõrandumise ning viisid, kuidas me tänapäevases maailmas liikumist pidevalt ümber kodeerime. „Öömaaja” pärimus on kehastunud mälu. Lavastaja Johhan Rosenberg.

YOUTUBE/TASKUHÄÄLINGUD

Dialoogia

Taskuhääling, kus saatejuhid Maria Murumaa-Mengel ja Maia Klaassen räägivad sotsiaalteadlastega. Teaduspõhine, aga samas emotsionaalne ja ka tavakodanikule arusaadav ehk hariv kuulamine päevakajalistest teemadest ja ühiskondlikest valupunktidest.

Eesti Personalijuhtimise Ühingu PARE taskuhäälingud

Taskuhääling, millest leiab palju sisukat kuulamist personalivaldkonnas töötav inimene. Samas on mitmed osad ka mitmekesisuse ja kaasatuse valdkonnaga seotud, seega võib huvi pakkuda ka laiemale kuulajaskonnale.

Kust sa, lilleke, siia said?

Taskuhääling, kus räägitakse stereotüüpidest, võrdõiguslikkusest, toksilise ilu mõjust noortele naistele, vähemustest ja paljust muust. Saatejuht Laura Kurs avardab inimeste maailmavaadet ning kutsub vestlema inimesi erinevatest valdkondadest.

Lühikesed jalad

Delfi uuriva ja faktikontrolli toimetuse reporterid Marta Vunš ja Irene Kilusk käsitlevad tehisaru, tehnoloogia ja sotsiaalmeedia ristteele jäävaid teemasid. Eriti on fookuses valeinfo äratundmine ja kriitiline mõtlemine.

Ringjoon

Saates arutavad Rahvusvaheliste Suhete Ringi noored välis- ja sisepoliitilistel teemadel ning jagavad kuulajatega infot erinevatest valdkondadest. Näiteks märtsis arutati naiste õiguste teemal üle maailma ja anti ülevaade naiste olukorrast Ukrainas, Sudaanis, Gazas ja Kongos.

Tavakodanikust Naisterahvas

Doktorikraadiga jurist Kärt Pormeister vaatlleb elu läbi õiguse ja õigluse. Tema saated on tihti vähemuste poolel ja vägivalla vastu, tuues sisse inimõiguste perspektiivi. On põhjalikult avanud näiteks ka Sildarude kaasust ning Eesti Inimõiguste Keskuse poolt toetatava Miia kohtuteed.

Võhkarid

Saatejuhid Märt Koik ja Andreas Jääger arutavad erinevaid päevakajalisi ja ühiskondlikke teemasid, millel on tihti puutumus inimõiguste ja inimeste hea kohtlemisega. Lisaks veavad diskussioone teadusest, arstide usaldamisest ja valeinfo levikust.

MUUSEUMID

Kumu näitus „Karin Luts. Pildid reisidelt”

Väljapanek toob vaatajani möödunud sajandi alguse ühe silmapaistvama Eesti kunstniku Karin Lutsu loomingu. Näituse keskmes on akvarellid ja visandid reisidelt Itaaliasse, Hispaaniasse ja Prantsusmaale ning ka kunstniku uuelt kodumaalt Rootsist, kus ta elas elu teise poole pagulasena.

Ajaloomuuseumi virtuaalnäitus „Mina, eestlane! Näitus julgetest inimestest”

Videoprojekt räägib Eestisse elama asunud välismaa päritolu inimestest, kes peavad Eestit oma kodumaaks. Sõna saavad 16 erineva taustaga inimest, kelle kaudu mõtestatakse enesetunnetust ning seda, millistest elementidest koosneb tänapäeva liikuva ja võrgustunud inimese identiteet.

Arhitektuurimuuseumi näitus „8 naist. 4 dialoogi ruumist”

Näituse fookuses on naisarhitektid Maia Laul, Kirsti Laanemaa, Aate-Heli Õun ja Maimu Plees, kelle loominguline kõrgaeg jäi nõukogude aega. Nende looming annab võimaluse neljale täna tegutsevale naisarhitektile uurida, küsida ja inspireeruda eelkäijate loomingust.

VÄLISMAISED DOKUMENTAALSARJAD JA -FILMID

Ma vannun / I swear (2025)

Tõestisündinud lugu šotlasest John Davidsonist, kellel diagnoositi 1980ndatel teismelisena Tourette'i sündroom ajal, mil selle kohta oli veel vähe mõistmist. Aastatepikkusele isolatsioonile vaatamata sai temast teadlikkuse tõstja ja teema eestkõneleja. Lavastaja Kirk Jones.

Madam Clicquot / Widow Clicquot (2023)

Tõestisündinud sündmuste põhjal tehtud film Barbe-Nicole Clicquot'st, kes jääb 19. sajandi alguses leseks. Ta keeldub ta müümast perekonna viinamarjaistandusi, kuigi naiselt seda tollasel Prantsusmaal eeldatakse. Rajab eduka šampanjaettevõtte. Lavastaja Thomas Napper.

Nõusolek / Le consentement (2023)

Vanessa Springora autobiograafial põhinev film räägib 14-aastasest tüdrukust, kes satub 1980ndate Pariisis tuntud kirjaniku Gabriel Matzneffi alistavasse mõjuvälja. Lugu paljastab manipulatsiooni ja kultuuriilma vaikiva toetuse väärkohtlemisele. Lavastaja Vanessa Filho.

Roheline raamat / Green Book (2018)

Film rassismist ja eelarvamustest. 1962. aastal palkab afroameeriklasest pianist Don Shirley enda autojuhiks itaalia päritolu New Yorgi turvamehe Tony Lipi, et läbida kontsertringreis rassieraldusega lõunaosariikides. Lavastaja Peter Farrelly.

Trust Me: The False Prophet (2026)

Kultuseekspert Christine Marie ja tema abikaasa asuvad elama mormooni fundamentalistide kogukonda, kus nad koguvad salaja tõendeid endast prohvetiks kuulutanud Samuel Batemani vastu. Sari paljastab süsteemse seksuaalse väärkohtlemise. Lavastaja Rachel Dretzin.